

ԱՌՆԴԱՅԻՆ ՖԱՅԼԴԱՊ

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Լուդվիգ Ֆուլդա (Fulda), գերմանացի յայտնի թատերագիր և բանաստեղծ, ծնուած 1862 թ. ուսումնասիրել է գերման լեզուները, գրականութիւն և փիլիսոփայութիւն Հայդելբերգի, Բերլինի և Լայպցիգի համալսարաններում: Սկզբում, երբ ապրում էր Միլնխէնում, գտնուում էր Պօլ Հայզէի ազդեցութեան տակ: Նորա հէնց առաջին թատերկը, մի գործողութեամբ, Die Aufrichtigen (Անկեղծներ) գրուած 1883 թ. մեծ յաջողութիւն ունեցաւ: 1886 թ. Բերլինում առանձին ուշադրութիւն գրաւեց Deutsches Theater-ում ներկայացնելով իւր մի գործողութեամբ Unter vier Augen.—Թատերկի յաջողութիւնն առիթ տուեց նշանաւոր դերասան Բարնային դրդել Ֆուլդային մի նոր թատերկ գրելու իւր նոր հիմնած «Բերլինի թատրոն» ի համար: Այդ նոր երկն էր Die Wilde Jagd (1888, Վայրի որս), որ անասելի յաջողութիւն ունեցաւ: Այդ բոլոր երկերի մէջ Ֆուլդան անհատական կեանքի չրջանից դէնը չէր անցնում: Վերջին երկում մի քանի ողբերգա-գաւեշտական տեսարանների մէջ պատկերացնում է մարդկանց՝ բազդի յետեից ընկնելու անյադ ձգտումը, որ սակայն իւր հերոսների համար միշտ վերջանում է անվերջ հիասթափութեամբ: Բերլինում ծանօթանալով երիտասարդ գրողների չրջանի հետ, տարւում է հասարակական հարցերով և փորձեր է անում թատրոնական բեմ հանել հասարակութիւնը յուզող դասակարգութիւնների մաքաւման պատկերներից զանազան տեսարաններ: Das verlorene Pauradies (1890, Դրախտ կորուսեալ) նիւթն առնուած է բանուորական գործադուլներից, որի մէջ նկարագրւում է գործող անձինքների ողբերգական յարաբերութիւնները: Աւելի պակաս յաջողութիւն ունե-

ցաւ 1891 թ. բեմ հանած Die Skeavin (Ստրկուհի), որի մէջ պատկերացնում է կնոջ դառն վիճակը: Վերջին երկերի պատկերացրած չոր ու ցամաք իրականութիւնն առաւելապէս արդիւնք էր այն գրական շրջանի, որի մէջ էր և Ֆուլդան, քան բուն իւր սեփական տաղանդի, որ կատարելապէս փայլեց միայն իւր վերջին ողբերգական Talisman առակի մէջ, որ մեծ ոգևորութեամբ ընդունուեցաւ «Գերմանական-Թատրոնում» 1892 թ.: «Թալիսմանի» նիւթը, համարեա, նոյն է, ինչ որ Անդերսէնի «Թագաւորի նոր հանդերձը»: Չնայելով նիւթի հէքիսթական բովանդակութեան, բայց և այնպէս բոլոր գործող անձնաւորութիւնները ներկայացրած են պարզ, որոշ գոյներով և շատ տիպական են: Ֆուլդայի միւս երկերը, ինչպէս Die Kameraden (1894, Ընկերներ), Der Sohn des Chalifen (1897, Խալիֆի որդին), Թալիսմանի պէս ողբերգական նիւթ է, բայց Բերլինի հասարակութեան աւելի քիչ դուր եկաւ, քան Թալիսմանը, Jugendfreunde (1897 թ. Նրիտաւարդական բարեկամներ), Schlaraffenland, նոյնպէս ողբերգական առակ և Herosirat պատմական բովանդակութեամբ մի ողբերգութիւն:— Ֆուլդան ունի նաև բազմաթիւ քնարերգութիւններ, որոնք աչքի են ընկնում զգացմունքի ջերմութեամբ և անկեղծութեամբ: Ֆուլդայի երգիծաբանութիւնները և վերտառութիւնները (эпиграммы) աչքի են ընկնում նուրբ և կծու սրամտութեամբ: Ֆուլդային քնարական երկերը հրատարակուած են Satura. Grillen und Schwänke (1884, Լայպց.) Neue jugend (1887), Sinngedichte (1888, Դրէզդ. Բ. հրատ. 1893 թ.), Gedichte (1890, Բերլին), Neue Gedichte (1900): Ֆուլդայի վէպիկները հրատարակուած են Lebensfragmente խորագրով (Բ. հրատ. 1896 Շտուտգարտ): Բացի դորանից Ֆուլդայի թարգմանութեամբ հրատարակուած են Մօլիէրի լաւագոյն երկերը (Բ. հրատ. 1895) և Ռօտտմանի «Բօմանտիկներ» և «Սիրանօ-դը-Բերժըրակ» ողբերգութիւնները:— Կիւրչների Deutsche Nationalliteratur-ի մէջ հրատարակել է Die Gegner den zweiten Schlesischen schule Նրկրորդ շէքսպիական դպրոցի հակառակորդները (Շտուտգ. 1788):

ԳՈՐԾՈՂ ԵՆՁԻՆԻՔ

Հերոստրատ.	Դիոն	} օտարական-ներ.
Տիմարիտա-նորա մայրը.	Մենիպպ	
Գեգեսիյ.	Զոյա	
Կլիտիա—նորա թոռը.	Լիսիլլա	
Մետրոդոր	Փէօնիդա	
Թրասոն	Կալլիյ	} քաղաքացիք
Եւպէյտ—մեծ քրմապետ	Դիօկլ	
Պրակսիտել.	Զինուոր	

Նաւահանգստի պահապան.

Քրմեր եւ քրմուհիներ, ստրուկներ.

Ուխտաւորներ, Նաւաստիներ, Ժողովուրդ,

Զօրականներ:

Դործողութեան տեղը՝ Նփեսոս (Յունաստանում):
Ժամանակը՝ 356 թ. Ք. ժ. Ա.

Ա. ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ

Բաց հրապարակ Եփեսոսում Երեսնի մասը, համարեա ամբողջապէս բռնում է Արտեմիսի տաճարի ուխտեւելն ճակատը. նորա պղծականքն զանքի առաջ դանկում է լայն մարմարինն և սանդուղանքն. սանդուղաի երկու կողմը մի-մի ձողալն է. Տաճարի յետեի մասում երեսում է ժայռոտ լեռներու Աւելի հեռու յետեի մասում երեսում է նաւահանգստի մի մասը՝ խորիսի ձգած նաւերով: Աջ կողմը համեռու, ցածիկ մի տնակ, շրջապատուած անտառակով, տնակի առաջ մի նստարան: Աջ կողմը, բոլորովին առաջին տնարանի վրայ երեսում է փոքրիկ ապառաժոտ թարթրամանգակ, վրան փորուած ոտնատեղերով որոնք գեղղրների (կուլիս) յետեւ կորչող կածանի սկիզբն են ցոյց տալին: Չաի կողմը, առաջի մասում, բաւական դուրս ընկած երեսում է Մետրոսորի տունը, երկու դռնով, մէկը ճակատի կողմից, ուղղուած հանդիսականներին, միւսը կողմակի: Մի քիչ հեռու, ձախ կողմը Գեգեսիի տունը, որ բաժանուած է Մետրոսորի տնից փողոցով, բաց սրահակով (porchus), որ ծառայում է երբեք վաճառանոց. սրահակի ներսի պատերից կախկառած է բրօնզեայ վահաններ, զէնք և ուրիշ գեղարուեստական իրեղէններ:

ՏԵՄԵՐՆԷ, I.

Արեւմադ է Տաճարի սանդուղանքի վրայ նստոտած է ժողովուրդը. նոցանից ոմանք ազօթում են Տաճարից լուում են երաժշտութեան մեղմ ձայներու Նաւահանգստում նաւաստիները շղթաներով ամրացնում են նաւը և բեռը դուրս տալիս. երեսում է նաւի մի մասը միայն:

ՀԵՐՈՍԵՐՈՍ (նստած է անշարժ, աջ կողմը դանուող տնակի առաջ եղած քարէ նստարանի վրայ, մէջքը հանդիսականներին, խորասուզուած՝ տաճարը դիտելով: Քիչ յետոյ երեսում է օտարերկրացիների խումբը, որի մէջ են ԴՈՒՆ և ՄԵՆԻՊՊԷ (Եգայ) Գեգեսիի:

ԺՈՂՈՂՈՒԹՅՈՒՆ.—(խմբովին, հանդիսաւոր կերպով):

Ո՛րվ, մայր կենաց, սուրբ Արտեմիս,
Լուսաթաթախ ապարանքում
Թագաւորող հզօր, անկէղ,
Մեծ գիցուհի, արծաթփրփուր
Մովով պատած Յունաստանի
Նւ գեղեցիկ, զուարթ Յոնիոյ

Քաջաբազուկ որդիներէց
 Երգուած Դշխոյ, զաւակներդ
 Ա՛ռ ապահով քո յարկի տակ
 Եւ սրտազեղ, առատ աջով
 Օրհնէ նոցա:

(Դիմել, Մենիպպը և միւս օտարականները, ճանապարհի
 զգեստով, մտնում են նաւահանգստի կողմից և կանգ-
 նում են ապշած ու շլացած տաճարի տեղքով):

ԴԻՈՆ.

Երկար ուղու նպատակ կէտին
 Հասանք արդէն: Բարեկամներ,
 Լաւ դիտեցէք: Արշալոյսի
 Միրանազգեստ շողերի մէջ
 Մեծ դիցունու յաւէժ, անանց
 Փառաց տաճարն, հազար-հազար
 Ազգ ու լեզուից փառաբանած
 Մեհեանն՝ ահա, դիմաց կանգնած:
 Տարտարոսի աստուածներին
 Փառք, գոհութիւն մենք առաքենք,
 Որ մեր կեանքին նոր թոյլ տուին
 Եւ վեհութիւնն աչքով տեսանք:

ՄԵՆԻՊՊ.

Գերերջանիկ, չքնաղ քաղաք,
 Փառքիդ շողերն ողջ աշխարհն է
 Ողղել, լցրել:

ԳԵԳԵՍԻՑ.

(Դուրս գալով իւր տէից, խօսում է՝ երեսը յետ-
 դարձրած):

Է՛յ, անպիտան

Մոյլ սարուկներ, դէհ, շուտ արէք,
 Ժիր շարժուեցէք: Չէք տեսնում, որ
 Նաւերն ահա՛ շարան-շարան,
 Մրցման ելած, առաջիկարուկ
 Նաւահանգիստ են շտապում,
 Առատ, անթիւ ուխտաւորներ
 Քաղաք բերում, որոնց զեղուն
 Կըրօնական ջերմ զգացում
 Պիտի լայն-լայն բանայ նոցա
 Քըսակների բերանները:
 Այստեղ եկէք, հետներդ առէք,
 Այստեղ բերէք աստուածունու:

Մաքուր կաւից, փայլուն սղնձից
Հրաշակերտած արձանիկներն:

(Հետեւեալ խօսակցութեան ժամանակ ստորւկները սրա-
հակն են բերում Եփեսոսի Արտեմիսի արձանիկները, տա-
ճարի փորրիկ յարանմանութիւնները և այլն և շարում
են վաճառքի հանելու համար—

Դիմեն ու Մինիպըլը բաժանուելով միւսներէց, առաջ
են գալիս Գեգեսին բարեւում է նոցա):

Ա՛, ողջոյն ձեզ, օտար երկրից
Մեզ հիւր եկած բարեկամներ:
Գրագ կըգամ, թէ առաջին
Անգամը չէ, որ Սփեսի
Հողի վերայ ոտք էք դնում:

ԴԻՈՆ. ձիշտ այդպէս է, ծերուկ յարգի:

ԳԵԳԵՍԻՍ Ո՛ր աշխարհի ծնունդ էք դուք:

ԴԻՈՆ Սիցիլիայի լի գաշտերն են
Մեզ սնուցել, իսկ Սիրակուզն
Մեզ իւր որդի՝ քաղաքացիք
է ճանաչել:

ԳԵԳԵՍԻՍ

Շատ էլ մօտ չէր,

Հերմէս վկայ, այն ճանապարհն,
Որ կտրեցիք, անցաք եկաք:
Բայց աւելի լաւ ժամանակ
Ընտրել երբէք չէիք կարող:
Հազիւ, ահա, նոր է սկսուած
Աստուածունուն ձօնած ամիսն:
Արամազդից մեզ պարգևած
Ամեն մի օրն՝ իրեն յատուկ
Ակնապարար հանդէսն ունի,—
Մարգանք թէ վազք՝ կառքով, ոտով
Երգ ու պարեր՝ խենթ, յամբաքայլ,
Խնճոյք ու խինդ՝ ամեն օր կայ:
Նոյն իսկ այսօր դուք կը տեսնէք
Տաճարի մէջ մատաղ կուսից
Վառ ըղձերի չքեղ հանդէս:

ԴԻՈՆ

(Դառնալով դէպի տաճարը)

Աստ, խնդրեմ, ինչով արդեօք
Յաւերժացրեց չընորհապարտ

- Հայրենիքը՝ կէս-աստըծուն:
- ԳԵԳԵՍԻՑ Որի՞ մասին ես հարցընում:
- ԴԻՈՆ Այս տաճարը կերտող, կանգնող
Մեծ վարպետի՝ Պայոնիայի:
- ԳԵԳԵՍԻՑ Հէնց իմ հաւս է, հօրս պապը.
Հայրս դեռ շատ լաւ յիշում էր
Մեծ ծերունի արուեստագէտին:
- ՄԵՆԻՊՊ Ազնիւ ցեղի շառաւիղ ես:
- ԳԵԳԵՍԻՑ Մեծ նախահօրս բոլոր սրտովս
Շնորհապարտ եմ. աշխատանքի
Ծանր ու դժուար բեռն ու հոգսը
Իւր ուսերի վերայ տարաւ,
Իսկ ինձ թողեց փառք ու մուտքի,
Նկամուտի անհատ այս գանձ:
Կարող կլինէր, քաղաքն արդեօք,
Սորանից էլ մեծ յարգ ցոյց տալ
Արուեստագէտի յիշատակին,
Քան արածնել նորա զարմին
Սրբավայրի փակկալ լինել,
Վաճառք հանել նորա անդրին՝
Իւր իսկ գաւթում:
- ՄԵՆԻՊՊ (Յայտ տալով յետեւ, խորքի կողմը).
Ինչո՞ւ, ասա,
Տաճարի ծանր, պղնձակերտ
Դռներն՝ երկփեղկ, լայն բացուեցան:
- ԳԵԳԵՍԻՑ Ասել է թէ, զոհարելքի
Ծէսերն, արդէն, աւարտեցին.
Նւ Նփեսի պայծառ զարմը
Դիցանոյշի շնչով սրբուած
Սուրբ Թափորի գլուխն անցած
Մեզ է դիմում:

Թափորը դուրս գալով տաճարից, առաջ է գնում դէպի ալ, յետոյ նորից սանդուղաներն ելնելով մտնում է տաճարը: Առջեւից գնում են փողահարներ, որոնք երբեմն երբեմն հնչեցնում են հանդիսական փողերը և շնփոթներ, քարոզներ՝ ձեռքերին բռնած դպիտոններ. Նախքան յետեւից քրմեր և քրմուհիներ, քաղաքի աւագները, որոնց մէջ երևում է Մեարգարը. յետոյ երկաստարգներ, կոյ-

սեր, որոնց մէջ և Վլիտիան ծոցովուրդը բեմի խորում,
յարգանքով տեղի է տալիս Թափորին և երբ Թափորը
հեռանում է, նորա յետեւից իրար հրելով տաճար են
Թափւում):

ԳԵԳԵՍԻՅ

(Բացատրում է փողերի հնչումը դադարելու ընդհանրին):

Տեսէք, ահա:

Քայլերն ուղիղ աստուածունհու
Դէպ սրբազան անառ դարձան:
Խոնարհ ու հեզ ամբոխի տէր
Մեծ քրմապետն՝ քարոզներէ ¹⁾
Անվերջ շարքին անմիջապէս
Հետևում է վեհ քայլուածքով:
Մեծարելի ծերերն ամեն
Զուտ տօնական պերճ հագուստով:
Նոցանից յետ՝ կրնկակոխ
Զոյգ-զոյգ, կարգով, շարան-շարան
Նրիտասարդ, պատանիներն
Նւ ամօթխած չքնաղ կոյսերն:
Օ՛, բազմաթիւ սիրող սրտեր
Ամուսնութեան սուրբ կապերով
Կըմխանան Արտեմիսի
Նւ Ժամերի զոյգ օրհնութեամբ:

ՄԵՆԻՊՊ

(Նկատելով Կլեոպին)

Ասա, դու մեզ, ծերձկ բարի,
Զքնաղ, սիրուն այս աղջիկը
Ճանաչում ես, որի հպարտ
Կեցուածքն ու դիրքն ամենքին է
Հըրապուրում: Նըջանիկ է
Ով որ նորան իւր օջախը
Կառաջնորդէ՝ իւր թեն առած:

ԳԵԳԵՍԻՅ

Թռռնունհիւ է ձեր ասածը,
Իսկ անունը՝ Կլիտիա. միթէ
Զտեսաք ինչպէս ուրախ ժպտով
Խմբի միջից այս կողմ նայեց:

ՄԵՆԻՊՊ

(Կրկնում է Կլեոպին):

Կըլիտիա, հա՛...

¹⁾ Մռնեհախկ.

ԳԵԳԵՍԻՅ

Ամբոխն արդէն

Տաճար մտնել է աշխատում:

ԴԻՈՆ

Մնաք բարև: Մենք էլ կ'երթանք:

ԳԵԳԵՍԻՅ

(Կանգնեցնելով նոցա):

Երկար ինքս էլ ձեզ չեմ պահել:

Միայն, խնդրեմ, թեթևակի

Մի աչք ածէք և դիտեցէք

Նսիւսոսի Արտեմիսի

Արձանիկներն: Վաղուց արդէն

Հռչակ ունին անդրիքս ամեն:

ՄԵՆԻՊՊ

(Յած ձայնով Դիոնին)

Հիմա մեզնից ձեռք չի քաշիլ:

ԳԵԳԵՍԻՅ

(Սրահակէց բերելով մի արձան և ցոյց տալով):

Տեսէք, որքան ճարտարութեամբ

Արուստդէտն՝ այն հինաւուրց

Հսկայ արձանն կարող ձեռքով

Մեծ հմտութեամբ, յար և նման

Կաւից կերտել, դուրս է բերել,

Լիքը կրծքով, դաժան դէմքով:

Արծաթափայլ լուսնի չրջան

Գլխի չորս դին չքնադատես

Բակ է կազմել: Իսկ շուրջն ամեն

Պար են բռնել մեղուների

Բոյլ՝ անհամար, եզան գլուխ,

Սփինքս անխօս և կարճառիւծ

Քանդակուած է շուրջը բոլոր:

Միայն ճարտար մի վարպետ է,

Որ ստեղծել գիտէ տիպարն:

(Ցոյց տալով Հերոստրատին):

Ահա այնտեղ, մենաւորիկ

Անշարժ նստած՝ կարծես ինքն էլ

Կաւից թափած, ձուլուած լինի:

Իբար երբէք չենք հասկանում,—

Դժուար գործ է գլուխ ելնել

Միշտ նորա հետ: Ինքահաւան

Նւ ինքնասած, յամառ մարդ է.

Երազների աշխարհ միայն

Յագուրդ կտայ նորա տենչին:

Գործարանիս համար անգին
Գանձ է իսպառու, իւր կոյր մօր հետ
Ապրում է նա այն տնակում,
Որ քաղաքը ընծայ բերեց
Երբ մարտի մէջ հայրը մեռաւ:
— Ճաշակներիդ յարմար չէ մի,
Էժան գնով կը զիջանեմ:

ՏԵՍԵՐՆԵՐ ԵՒ ԿԼԻՏԻԱ

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԿԼԻՏԻԱ:

ԿԼԻՏԻԱ

(Առաջ վազելով մտնում է աջ կողմից և յետ նայելով
խօսում է),

Ո՛չ, ո՛չ, երբէք, հեռու ինձնից.
Անհնար է, էլ դուք ինձ ձեր
ձիրանների մէջ չէք տեսնիլ:

(Հասպով վազելով կաճանով դառնալով Գեգեթիպին).

Ա՛խ, օգնիր ինձ, անուշ պապիկս:

ԳԵԳԵՍԻՅ Ի՛նչ պատահեց քեզ, դաւակս:

ԿԼԻՏԻԱ Այլ ևս նոքա չե՞ն երևում,

ԳԵԳԵՍԻՅ Ո՛ւմ մտաին է:

ԿԼԻՏԻԱ Մէկէլ տեսնեմ

Յանկարծակի սինլիբորներն
Յարձակուեցան ծածուկ վրաս,
Երդում-կրակ ուտելով, թէ
էլ չեմ իշխի ողջ տարի էլ
Ձգձգելով նոցա խաբել:
Թէ յիրաւի փեսայ ընտրելն
Ազատ կամքի է միշտ թողած,
Բայց և այնպէս, պնդում էին,
Յամառելուս պիտի վերջ տամ...

ԳԵԳԵՍԻՅ

(Չահելով Դիտին և Մինիպին).

Մի քիչ կեցէք, բարեկամներ...

ԴԻՈՆ Մենք դեռ էլի քեզ մօտ կը գանք:

ԳԵԳԵՍԻՅ Կեցէք, մի քիչ...

ՄԵՆԻՊՊ

(Տանկելով Դիոնիս)։

Արբի, երթանք,

Այդ Կլիտիային անփորձ նայելն

Դժուար գործ է,—տունն, տեղ ու կին

Մի հայեացքով մոռցնել կտայ։

(Գնում են դեպի տաճարը)։

ՏԵՍԵՐԵՆ, III

ԳԵԳԵՍԻՑ ԵՒ ԿԼԻՏԻԱ

ԿԼԻՏԻԱ

(Շարունակելով)։

Ես նոցանից հազիւ պրծայ...

ԳԵԳԵՍԻՑ

(Նեղանալով)։

Ձեռքից փախցրիւր գտած որսերս,

Թոյլ չտուիր, որ ծախէի...

ԿԼԻՏԻԱ

(Գլխիցն առնելով պսակը)։

Առ փոխարէնն իմ թարմ պսակս.

Թող ծաղիկներն ու թռուռուհիդ

Մխիթարեն ծերուկ սիրտդ։

ԳԵԳԵՍԻՑ

Երես առած, սիրուն թռուռուկս,

Ինչո՞ւ վարդը մրտենու հետ

Ձեռս կամենում փոխել անհետ։

ԿԼԻՏԻԱ

Մեր դիցանոյշն վարդն է սիրում։

(Առնում է նորա ձեռքից արձանիկը և դառնալով վերջին)։

Ճշմարիտ չէ, ասա դու ինձ

Ո՛վ Արտեմիս. հօ բարկութիւնդ

Չը չարժեցի՞։ Դու կոյսերիս՝

Թեւարկողն ես։ Լոկ անարատ,

Մաքուր կոյսը քո հովանին

Վայելելու արժանի է։

Նախանձաւոր սիրով նոցա

Պահպանում ես դու յաւիտեան,

Առատութեան ոսկեղջիւրից

Մաքուր, անմեղ ուրախութեան

Լի պարգևներ չըռայելով։

Երբէք, երբէք աղջիկներիդ

Փայփայելով, ո՛վ մեր սուրբ մայր,

Բիրտ ու կռակտ տըղամարդու
Գիրկ չես ձգիլ, որ ուրախ է
Նոցա մի կերպ քեզնից խլիլ:
Թէեւ շատ ենք, բայց ամենքն
Էլ հաւասար վայելում ենք
Խնամք ու սէրդ: Իսկ, տէս, պապս
Իւր մէկուճար Թոռնուհուն իսկ
Պատրաստ է տալ հէնց առաջին
Պատահածին:— Պատժիր սորան:

ԳԵԳԵՍԻՅ Առանց այն էլ պատժել է ինձ՝
Որսերս ձեռնիցն խլելով:
Ժամանակ է տուն երթալու.
Թէ չէ, գիտես, դեռ աւելի
Վընասների կը հանդիպիմ:
Ծոյլ ամբոխ է չորս՝ բոլորն.
Երկու աչք էլ դեռ ուրիշից
Պէտք է առնել:

(Չայն է տալիս Հերոստրատին):

Է՛յ, Հերոստրատ,
Դէ՛հ, չուտ արա, գործի կըսիր:
Հը՛, չես լսում:

ԿԼԻՏԻԱ Թող տուր նորան:
Դիտես, որ նա լոկ մի ժամում
Շատ աւելի գործ կը չինէ,
Քան ուրիշը մի ամբողջ օր:

ԳԵԳԵՍԻՅ Է՛, զզուելի, անպէտք մարդ է:
(Երկուն էլ տուն են գնում):

ՏԵՍԵՐԱՆ IV

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ ԵՒ ՏԻՄԱՐԻՏԱ

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ (Իւր կաշկանդուած դրուձիւնից մի քիչ սխափուելով):
Կանչում էր ինձ, արդեօք, մէկը:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ (Երեւոյժ տան շէմքին):
Հերոստրատ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Այդ ո՞՞՞ր էիր,
Ինձ կանչողը, մայր իմ:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ

Այ՛ո,

Առաջնորդիր, որդիս, առաջ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Արի:

(Տանելով դեպի նստարանը):

ՏԻՄԱՐԻՏԱ

(Նստելով):

Տանը ես քեզ երկար

Որոնեցի: Երբ դու կանուխ

Մահճից ելնում, դուրս ես գնում,

Ո՛վ ինձ արդեօք, կասէ՛ լուսցաւ,

Թէ դեռ խաւար գիշեր է մութ:

Քո «բարի-լոյսն» արև, լուսին

է ինձ համար:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Վաղուց արդէն

Լուսացել է:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ

Աղօթուորի

Ձայնից միայն այդ իմացայ:

Ինչո՞ւ այդպէս հանդէսներէց

Հեռու քաշուել՝ մընացել ես:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Աստուածունհուն օրհներգ էի

Ես մեն-մենակ կարդում, գովում.

Նոցա ժըխոր, աղմըկալի

Հանդէսները ես չեմ սիրում:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ

Քուն ու հանդէս՝ քեզ համար չեն:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Ես ինչ անեմ, փախչողն ինքն է:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ

Անգին զաւակս, ինչ, կարծում ես,

Թէ լուսթեամբ կարող կլինիս

Սրտիդ ցաւերն ինձնից ծածկել:

Կոյր աչքերիս աւելի շուտ

Մատչելի են որդուս սրտի

Ցաւեր լուիկ, խոցերն անհուն,

Քան արևի շողեր փայլուն՝

Քո աչքերիդ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Ինչո՞ւ ուրեմն

Հարձ ու փորձով տանջում ես ինձ:

Դիտես բոլորն:

(Ցանկարծական եռանդով):

Օ՛, թէ հեռ ո՛ւ,

Հեռու լինել այս տեղերից
 Կարենայի: Ել չեմ կարող,
 Մնող մայր իմ, տեսնել, տանել,
 Որ իմ առաջ փայլէ այս վեհ
 Տաճարն, իսկ ես նորա դիմաց
 Իբրև անպէտք, ոչնչութիւն
 Կանգնած մնամ անփառունակ
 Շուքի նման և կեանք անցնեմ
 Անմահութեան հետ կողքէ կողք:
 Եւ կամ անյայտ, դատարկ ու սին
 Բանդադուշանք, տեսիլ դառնամ...

ՏԻՄԱՐԻՏԱ Ինչո՞ւ ես քեզ դու զրպարտում
 Իզուր տեղը:

ՀԵՐՈՍԵՐԱՏ Տարիները
 Գլխուրում են իսկ ես ահա...

ՏԻՄԱՐԻՏԱ Օ՛, դու քեզնում դադանի ոյժեր
 Ունիս պահած՝ արեւելքի
 Հրմայական բոյսի նրման,
 Որ դեռ երկար ձիգ տարիներ
 Ամուլ ու չոր մնալուց յետ էլ
 Յանկարծ գիտէ ծաղկիլ, փըթթիլ
 Փարթնմ, չքեղ ծաղիկներով:

ՀԵՐՈՍԵՐԱՏ Եւ կոկոնի մէջ շատերը
 Խամրում, թռչնում են ծաղկելուց
 Դեռ շատ առաջ: Յիշում ես դու
 Այն օրերը: Երբ դեռ մանուկ
 Քո զգեստի փեշից բռնած
 Մանրիկ քայլով յետեիցդ
 Թափառական շրջում էի,—
 Երբ հօրս մահուան բօթն ստացար,
 Որ մեր այս վեհ սրբավայրը
 Պաշտպանելիս՝ հոգին տուեց,
 Անվախ, կուրծքը պարսիկների
 Նետերի դէմ քաջ դէմ տալով:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ Միթէ աչքերս չկուրացան
 Հէնց այդ օրուայ դառն յիշատակ
 Արցունքներից:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Տաճարի մօտ

Ինձ բերեցիր, արտասուաթոր,
 Կրժքիդ սեղմած, բէկ-բէկ ձայնով
 Դու ասացիր.— Անուշ գաւազակս,
 Փառքի հասիր, արժանաւոր
 Ձաւակ դարձիր արի հօրդ,
 Որ գոռ մարտի դաշտում պատուով
 Արիւն թափեց: Տէս, անպատճառ
 Նորան հասնես:— Ողջակիզի
 Սուրբ սեղանի առաջ չաքած
 Աղօթք արի.— Մայր դիցանոյշ,
 Փառք եմ խնդրում, փառք թող լինի
 Բաժինս միայն այս աշխարհում:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ Արդարադատ է դիցունին.

Սրտի խորքից, ջերմին բղխած
 Աղօթքներին ունկընդիր է.
 Կոյր պառաւիս աղօթքներով
 Մխիթարանք մեզ կուղարկէ
 Հօրդ կորուստը կը մեղմէ՝
 Գեղ փառք տալով, որի յոյսը
 Կեանքիս թելը դեռ կը ձգէ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

(Ողբարարած)

Դու դեռ կապրես և կը լսես.
 Ողջ ժողովուրդն իմ գործերիս
 Փառքն ու գովքը կանէ, կանէ:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ Գիտեմ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Սև խոճ, շատ խոր հետքեր

Պիտի թողնեն նոցա մտքի
 Յիշողութեան և սրտի մէջ:

ՏԻՄԱՐԻՏԱ Նամանաւանդ՝ մէկի սրտում:

Յաճախ անքուն, երկար գիշերն
 Նրբ փրկարար քունն աչքերիցս
 Փախչում, գնում հեռանում է,
 Քո շրթունքներդ իմ ախանջիս
 Շշնչում են միշտ մի անուն,—
 Կրքոտ, յուզուած...

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Օ՛, մի խօսիր,

Լռիր, լռիր...

ՏԵՄԵՐԱՆ V

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԿԼԻՏԻԱ

ԿԼԻՏԻԱ

(Դուքս է դալիս Գեդեկի տնից և խօսում է երեսը յես դարձրած):

Իսկոյն, իսկոյն

Կուղարկեմ նրան, անհւշ պապիկս:

ՏԵՄԵՐԱՆ

(Ահաջ գնելով):

Այդ խօսողը Կլիտիան չէր:

Արշալոյսի ճռուող, կարծես,

Լինի ձայնը: Եթէ նա էլ

Ձայն ունենար, անշուշտ այդպէս

Պիտի խօսէր:

ԿԼԻՏԻԱ

(Թեթեակի շառագունելով):

Խոնարհ ողջոյնս,

Մեծարելի Տիմարիտա:

Այս ծայլ, դանդաղ մարդուն մի քիչ

Սկայ եռանդ, փոյթ ներշնչեմ...

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Որ էլ նորից կեանք մաշեցնեմ:

Վեհն անկերպարան փոքրի՛ դարձնեմ:

ԿԼԻՏԻԱ

Փոքրի մէջ էլ յիս ես դու միշտ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Իսկ յիսի մէջ՝ փոքր ու չնչին.

ՏԵՄԵՐԱՆ

Օ՛հ, Կլիտիան, կասկածանքի

Մռայլ ամպը փչէ, հեռնայ

Նորա ճակտից. դա քեզ համար

Խաղ ու պար է: Արժէ միայն

Պայծառ օրուայ նման աչերդ,

Հայեացքդ նետես նորա վերայ:

(Ահապատառ քայլերով իւր տնակն է դառնում):

ՏԵՄԵՐԱՆ VI

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ ԵՒ ԿԼԻՏԻԱ

ԿԼԻՏԻԱ

(Մի քիչ լռելուց յետոյ):

Ուրեմն, կերթանս, աշխատելու:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Ո՛չ, ո՛չ. երբէք. չեմ կամենում:

ԿԼԻՏԻԱ Ծերուկն այնպէս գնահատում է
Քո աշխատանքդ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Միթէ. իրաւ:
Քանի՞ դրախտ: Անշուշտ, արդէն
Հաշուել է նա:

ԿԼԻՏԻԱ Յանդիմանել
Նորա համար, որ իւր օգուտն
Է փնտռում, արժէ միթէ:
Չէ որ դրանով է պահպանում
Մեզ թէ իրեն:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ (Յանկարծ բռնելով նորա ձեռքից):

Մի լաւ նայիլ:
Այս վեհ տաճարն, այն հրաշալիքն
Նորա և քո մեծ նախահօր
Ձեռքի գործն է: Միթէ պապդ
Շնչել, ապրել, ոսկի դիզել
Դեռ կարող է: Այս հսկայի
Շուաքն անգամ կարող չեղաւ
Նորա աչքից լոյս արեւի
Վառ շողերը վարագուրել,
Այդ շողերից զրկել նորան:
Անմահ մարդու երկաթի պէս
Ծանր քայլերն նա չէ լսում.
Ձի էլ զգում, որ իւր թոփի
Նւ ծանրութեան ներքև ճմլում
Տըրտըում է այդ քայլերը
Փուշ սերնդի ամբողջ ցեղը:

ԿԼԻՏԻԱ Բայց, Հերոստրատ, դուրա փոխան
Մենք չնչում ենք, ցողաթաթախ
Օդ ենք ծծում, մեզ հրճուանք
Է պարգևում լոյս արեւի
Պայծառ շողերն, եւ զեփիւռի
Անոյշ համբոյրն եւ թարմ ծփանք
Հանգիստ ծովի: Երբէք, երբէք,
Ի՛նչ հաւատա, մեծ Պայոնին
Չեմ նախանձել,—նա մեռած է,
Իսկ ես՝ կենդան:

ՀԵՐՈՍՏՐՈՍ

Սխալում ես:

Նա է կենդան, իսկ մենք՝ մեռած:
 Ինչով արդեօք կարող կլինենք
 Մեր խեղճ կեանքի նըպատակը
 Արդարացնել: Մեծ չեն ծնել
 Մեզ մեր մայրերն: Անանց, յաւերժ
 Մի յուշարձան չունինք թողած:
 Եւ մենք կանցնենք, անհետ կկորչենք
 Որպէս թէ կեանք իսկ չենք ունեցել:
 Ահա ինչու մեծ հաճոյքով
 Կեանքիս վերջին օրերն անգամ
 Որպէս խղճուկ, չնչին մի որդ՝
 Ձահ բերկուց չէի քաշուիլ,
 Միայն մի օր, մի օր միայն
 Ձգալ, ապրել հնար տային,
 Ինչպէս քո մեծ նախահայրդ
 Եւ ապրել է, եւ զգացել,
 Երբ ամպերի մէջ ծրարուող
 Սյա տաճարի կամարակապ
 Բանլիք-բարը դրեց իբրև
 Անմահութեան իւր յուշարձան:

ՎԼԻՏԻԱ

Միթէ այդչափ չնչին ու քիչ
 Արժէք ունի անդիական,
 Մատաղ կեանքը և քեզ համար,
 Խելակորոյս: Հոգիների
 Այխարհն իջիր. Հոմերոսին,
 Պայիռնիային ու Ֆիդիասին
 Դու հարցրու,—յօժարութեամբ
 Ձէն տայ արդեօք մեռեալների
 Ամբողջ փառքը, միայն նորից
 Կեանք առնէին, երիտասարդ՝
 Թարմ ոյժերով անտառ, պուրակ
 Չափւրփէին. թարմ-նորփթիթ
 Մողիկներով զուգած-պճնած
 Բաժակները մէկ էլ նորից
 Ձեռք առնէին և ջերմ բազկով
 Սիրուն ուհի մի գրկէին:
 Նոցա ձեռքի կերտուածքն անգամ

Պարզ ասում են, որ թէ աշխարհ,
 Թէ կեանք, թէ խինդ, ջահելութիւն
 Սիրում, պաշտում էին նոքա
 Նոյն վառ սիրով, ինչպէս՝ ինքս:
 Օ՛ր, թէ իրաւունք, ոյժ բաշխէին
 Ինձ աշխարհս, կեանքն ու խինդը
 Ջահելութեան հետ միասին
 Մի հնարքով՝ արծաթ թելից
 Հիւսած ամուր ուռկանի մէջ
 Զգե՛լ յանկարծ և պինդ փակել,
 Այն ժամանակ, ես գիտէի...

ՀԵՐՈՍՏՐՈՍ

Ա՛ր, երջանիկ,

Անհոգ հոգի:

ԿԼԻՏԻԱ

Նախանձում ես

Եւ այն բանին, ինչ քեզ համար
 Մատչելի է, եթէ ցանկանս:

ՀԵՐՈՍՏՐՈՍ

(Դառնութեամբ):

Եթէ ցանկամ, ասում ես դ՛ու:

ԿԼԻՏԻԱ

Ա՛խ, Հերոստրատ, թէ մօրդ, թէ քեզ
 Միայն բարեք եմ կամենում:
 Գիտե՛ս որչափ ծանր ու ցաւ էր
 Հէնց ինձ համար, երբ հանդիսին
 Դու թոյլ տուիր, որ ուրիշը
 Մօտս կանգնէ: Մի՞թէ նոքա
 Քեզնից լաւ են,—թէ և մի քիչ,
 Քիչ ջահել են,—ինչէր չափես
 Որ ինձ չարին, էլ ինչ խաղեր
 Գլխիս, ասես, որ չքերին,
 Մինչև որ էլ համբերելու
 ձար չմնաց և ես փախայ:
 Իսկ դու այստեղ...

ՀԵՐՈՍՏՐՈՍ

(Դառնացած ձայնով):

Հանգիստ թող ինձ:

Խղճա Կլիտիա, հանգիստ տուր ինձ:

ԿԼԻՏԻԱ

Է՛, շտա բարի, ես գնում եմ:

ՀԵՐՈՍՏՐՈՍ Զէ, չէ, մնա:

ԿԼԻՏԻԱ

Շուտով ահա

Կը բոլորի հանդէսների
 Ամբոն և մենք ամբողջ տարի
 Համբերութեամբ պիտ սպասենք
 Նորա դանդաղ գլորուելուն,
 Մինչև նորից նոր հանդէսներ
 Սահմանելու օրը հասնի:
 Ինչո՞ւ, ասա, մեր ծէսերը
 Արհամարհում, անգոհնում ես՝
 Երբ հէնց նոքա իրենք են մեզ
 Հրաւէր կարգում: Ուրախ պարից,
 Վայելք, խաղից խուսափում ես,
 Կարծես նոքա քո սխերիմ
 Եւ հինաւուրց թշնամիդ են:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Թշնամիս են:

ԿԼԻՏԻԱ

Նոցա համը

Դու չես առել, անծանօթ ես:

ՏԵՍԷՐԱՆ, VII

ԱՌԱՋԻՆՆԵՐԸ ԵՒ ԳԵԳԵՍԻՑ

ԳԵԳԵՍԻՑ

(Դուրս գալով իւր տնից):

Ի՞նչ եղաւ նա. չէ՛ խոստացար
 Շուտ ուղարկել, հը՛, գաւակս:

ԿԼԻՏԻԱ

Դեռ այստեղ է, իմ պապի-ջան...

ԳԵԳԵՍԻՑ

Հերմեսն վկայ, ես էլ գիտեմ,
 Որ այդտեղ է. հէնց ես էլ այդ
 Եմ հարցընում՝ ինչո՞ւ այդտեղ
 Եւ ո՛չ այնտեղ, գործի կպած:

(Դառնալով Հերոսարանին):

Ծոյլ անօրէն, չէ՛ որ ես քեզ
 Ժամանակին եմ վարձ տալիս:
 Եւ այն էլ ի՞նչ սոսկալի վարձ,
 Ո՛վ, աստուածներ: Թէ՛ կարծում ես,
 Որ աշխարհումս հատդ էլ չկայ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Նոյն իսկ այսօր, խնդրեմ, գտնես,
 Տեղս կանչես: Դու կանխեցիր
 Արտայայտել իմ սեփական

Ցանկութիւնս. ինքդ ասացիր
վերջին խօսքը:

ԳԵԳԵՍԻՅ

Մի համբերիր,

Մի տաքանար, բարեկամս,
Սիրով կը ներեմ և այս անգամ
Թէ կը զղջաս անկեղծ, սրտանց...

ՀԵՐՈՍՏՐԱՑ Այո, շատ խիստ, խիստ զղջում եմ:

Մարդ մտածի, թէ ինչպիսի
Գործի վերայ եմ ջանք թափում
Տարիներով:

ԳԵԳԵՍԻՅ

(Վիտային):

Մի ասա ինձ,

Գժուել է սա, թէ ի՞նչ եղաւ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՑ Մնաս բարեւ:

ԳԵԳԵՍԻՅ

Դեռ սպասիր,

Մի համբերիր, խենթ աստուծոյ:
Ինքս կը տամ նոյնչափ վարձ, գին,
Որչափ ուրիշն է խոստանում:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՑ Պարսկաստանի ճոխ ու անթիւ

Հարստութեան հետ չեմ փոխիլ
Ազատ, անկախ անդրէգործի
Խեղճ վիճակը...

ԳԵԳԵՍԻՅ

Մի քիչ կամաց:

Մետրոգորն է գալիս այստեղ:

(Մետրոգորն ու Եւպէյարը զրազուած են խօսակցու-
թեամբ. որ քիչ առաջ գուրս էին եկել Հերոստրատի
տնակից՝ յեանի դռնից: Մետրոգորը բաժանուելով Եւ-
պէյարից, որ մտնում է տաճարը, գիմում է Գեգես(յին):

ՏԵՍԷՐԷՆ, VIII

ԳԵԳԵՍԻՅ

(Դիմաւորելով նորան):

Խոնարհ ողջոյն, արժանաւոր
Խորհրդական:

ՄԵՏՐՕԴՈՐ

(Թեթեակի զլուխ տալով Վիտային և Հերոստրատին):

Ողջոյն և ձեզ:

Օր ցերեկով քեզ, Գեգեսայ,
Որոնեկով հոգիս ելաւ:

ԳԵԳԵՍԻՅ Փառք և հաճոյք է ինձ համար:

(Դառնալով ցած ձայնով հերոսաբանին):

Խեղճի արի:

(Մեարգոյրին):

Պատրաստ եմ ձեզ

Մառայելու: Ի՞նչ կամենաք:

ՄԵՏԲՕԴՈՐ Բանն էլ այն է, որ ես՝ այսօր,

Խորհրդատուս, քեզնից խորհուրդ,

Դաս առնելու եմ շտապում:

ԳԵԳԵՍԻՅ Հստակ եմ ձեզ:

ՄԵՏԲՕԴՈՐ

Այս բոպէիս

Մեծ քրմապետն տաճորինակ,

Յուզիչ մի լուր հաղորդեց ինձ:

Երբ տաճարի սպասուհիքն

Արտեմիսի անդրին այսօր

Իւր սրբազան հանդերձներով

Պճնում էին, յանկարծ տեսան

Դէմքի վերայ սարսափելի

Մի մեծ ճեղքուած:

ԳԵԳԵՍԻՅ

Է՛, ինչ զարմանք,

Փթած փայտը հնութիւնից

Հսկսում է փշրտուել:

ՄԵՏԲՕԴՈՐ Բայց մի մոռնար, որ ողջ Եփեսոսն

Սրբի տեղ է պաշտում նորան:

Պարտաւոր ենք ժողովրդի

Յոյզ ու խռովն հանգստացնել,

Երբ երկիւղած՝ ահ ու դողով

Սկսէ դատել նա այն մասին,

Թէ դիցուհին այս նշանով

Ի՞նչ է ուզում կամ պահանջում:

ԳԵԳԵՍԻՅ Դորանից էլ հեշտ բան կայ մի:

ՄԵՏԲՕԴՈՐ Կարծում ես դու...

ԳԵԳԵՍԻՅ

Ի՞նչ է ուզում

Ժողովրդից իւր դիցուհին,—

Եթէ հարցնէ ժողովուրդը,

Խօսիլ նոցա, հասկացրու՝

Մեծ դիցուհին կամենում է

Դէմքի վնասն ուղղուի շուտով
Ճարտարարուեստ մի նուրբ ձեռքով:

ՄԵՏՐՕԴՈՐ Մեզ խօսք կը տան նորից լինել
Ճեղքուած մասը արժանապէս,
Որ նախկինից ամենևին
Մազ իսկ անգամ պակաս չլինի:

ԳԵԳԵՍԻՅ Եւ շատ շուտով:

(Յոյս տալով Հերոստրատին):

Առաջդ կանգնածն

Ճարտար, հմուտ անդրէգործ է:

Եփեսոսը քանդես, փնտռես,

Ոչ ոք այնպէս նուրբ, ճաշակով

Տուած պատուէրդ չի կատարել

Ինչպէս որ սա:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

(Սկզբում հազիւ ուշադրութիւն էր դարձնում խօսակցութեանը, իսկ յետոյ հետեւում է հետզհետէ աւելացող հետաքրքրութեամբ):

Տէս, որ հաշուիդ

Մէջ չսխալուես: Երկրորդ անգամ

Կը թողնէի և կերթայի

Ես քո մօտից, որպէս զի ես

Առ յաւիտեանս մերժէի

Այդ պատուէրը:

ԳԵԳԵՍԻՅ

Ի՞նչ ասացիր:

Ել սորանից մեծ, փառաւոր

Նպատակ գտնել՝ դու չես կարող:

Մեր ամենքիս փառք ու պարծանք

Աստուածունու անդրին ուղղել

Դու չես ուզում:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Ո՛չ. ոչ և ոչ:

Թիւր մեկնութիւն էք կամենում

Աստուածային տալ նշանին:

Աստուածունու կամքը պարզ է,

Արտեմիսը չէ կամենում

Համակ ասկու, մարմարիոնի

Ճոխ բանուածքով իւր տան միջին,

Որպէս աղքատ ողորմելի

Ցնցոտու մէջ փաթտուած մի կին

Դարձած լինել, կէս—նորոգած

Դիմագծերով, որ ծանակի
Նիւթ չդառնայ այն քաղաքն էլ,
Որտեղ ինքը դարեր հետէ
Թագաւորել և իշխել է:

ՄԵՏՐՕԴՈՐ

(ձգտալով):

Այժմ ինձ համար էլ շատ պարզ է
Եւ քո միաքը:

ՀԵՐՈՍՏՐՆՏ

Արտայայտողն

Ես ինքս չեմ: Դիցանոյշի
Ցանկութիւնը՝ փթած փայտի
Ճեղքուելով իշխանաբար
Ձեր երեսին պարզ ասուած է.
Բարձր ձայնով նա գոչում է,—
Վեհ տաճարին և վեհ արձան
Վայել միայն արժանի է.
Արձան, անդրի, որ աշխարհիս
Մահկանացուն դեռ չէ տեսել:

ՄԵՏՐՕԴՈՐ Եթէ այդպէս՝ ապա ուրեմն

Իւր տաճարի խոր անկիւնում
Ողիմպոսի աստուածների
Հին, մաշտոկ անդրինների
Շարքում պահեն թող իրենն էլ՝
Առ ժամանակ: Այժմ պարզ է:
Երկրպագու աղօթողների
Աչքերն ապշած ողջակիզի
Սուրբ սեղանի վերայ հիմա
Կանգնած կը տեսնեն մի նոր արձան
Համակ ոսկուց, փղոսկրից,
Զուտ ոսկու մէջ պլլուած-պճնած:

ԳԵԳԵՍԻՑ

(Մեարօտորին՝ անբաւական եղանակով):

Բայց բարեկամ, մեկնում ենք մենք
Խիստ կամացի՝ մէկս այսպէս,
Իսկ միւսն այնպէս, դեռ չտեսած
Նոյն իսկ անդրուն հասած վնասն:
Եկէք մէկ տեղ ամենքս երթանք
Տաճարի մէջ աչքով տեսնենք:
Պատրաստ եմ ես երդուել անվախ

Թէ քրմապետ Նւպէյտն, անշուշտ,
Ուռցըրել է մեծ մասն ինքը:

ՄԵՏՐՕԴՈՐ Առաջ անցիր: Ես էլ կը գամ:
(Գեղեթին գնում է տաճար):

ՄԵՏՐՕԴՈՐ (Հերոստրատին):

Քո առաջարկն, անշուշտ, հարուստ
Մաքերի ծով պիտ երևայ
Ծերակոյտի աչքի առաջ:
Վաղուց արդէն ես ինձ ու ինձ
Որոճացել, չափեր-կշռել,
Մաքիս մէջը տունն եմ տուել
Այդքան յանդուճն մի գաղափար:
Դու լոկ սիւայն ձևակերպիր՝
Մարմին-արիւն դարձրու նորան.
Նոր արձանիդ նախագիծը
Ինձ տուր շուտով: Շատ լաւ գիտես,
Որ Խորհրդի մէջ մի անդամ
Կը հետեի իմ ասածիս,
Ինչպէս խոնարհ ոչխարի հօտն
Իրենց հովուի ազդող ձայնին:
(Ցած տալով իւր ընկալանք):

Ահա տունըս: Վաղն առաւօտ
Ինձ մօտ արի: Խորհուրդ կանենք,
Չափենք, կշռենք... իսկ անոնքդ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Դեռ շատ վաղ է ինձ այդ մասին
Հարցեր տալդ: Անունս միայն
Այն ժամանակ կասեմ, երբ որ
Հաւատացած կլինեմ արդէն
Թէ քո մաքից այլ ես երբէք
Նա չի եղնիլ:

ՄԵՏՐՕԴՈՐ Մնաս բարև:

Ց'տեսութիւն մինչ առաւօտ:
(Գնում է տաճար):

ՏԵՍԵՐԵՆ ԻՃ

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ ԵՒ ԿԼԻՏԻԱ

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

(Ձեռները երկինք բարձրացնելով):

Ո՛ր, դու անմահ աստուածունի,
 Շնորհապարտ եմ քո առաջ.
 Աղօթքս հասաւ սուրբ դահլիճիդ:

ԿԼԻՏԻԱ

Պապիս մասին միշտ յիշելով
 Քեզնից պէտք է շատ նեղանամ,
 Բայց տեսնում ես, որ հէնց հիմա
 Ուրախանում եմ ես քեզ հետ:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Օ՛ր, վերջապէս, հասաւ, Կլիտիա,

Այժմ օրալիս ժամ ցանկալի.
 Ինչ որ մանուկ, երազական
 Շրջանիս մէջ ձգտում էի
 Եւ հաւաչում անուրջների,
 Վառ ըղձերի բուռն հասակում,—
 Ստեղծագործող՝ հոգի տուող
 Ձեռքի համար մի բարձրագոյն,
 Վեհ նպատակ, — այժմ առաջս
 Մարմին առած, կանգնած է նա
 Եւ խոստանում, հրապուրում է
 Փռօքի պարզ և իմ ճակատիս
 Պինդ դրոշմել ց'յաւիտեան:

ԿԼԻՏԻԱ

Մեզ խեղճերիս՝ անյայտ, շնչին
 Էականերիս կը մոռանաս,
 Ի՛նչ խօսք դորան: Ձէ՛ որ ամենքս,
 Առհասարակ, շուրջդ բոլոր
 Կենդան դիակ ենք քեզ համար:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ Քեզ մոռանա՛ւ: Կլիտիա և քեզ:

Ա՛խ, մի լսի՛ր, ականջ դիր ինձ:
 Այժմ միայն կը յանդգնիմ
 Սիրտս բանալ, խոստովանել
 Ինչի մասին նայն իսկ այսօր
 Շրթունքներս կըծում էի,
 Արիւն-լուիկ դարձնում նոցա,
 Որ չլինի՝ յանկարծ բացուին

Եւ գաղտնիքս աշխարհ հանեն.
Քեզ, քեզ միայն կուզեմ փառքից,
Որ ինձ շնորհէ: Դու—յաղթութեանս
Շքեղ պսակ:

ՊԼԻՏԻԱ

Եւ կարծում ես,

Ցնորքների, երազների
Աշխարհի մէջ թափառական,
Դու երազողդ, թէ կանացի
Սիրտն էլ՝ քարից կռած-կոփած
Սրտի նման ընկած կշռի
Թաթի վերայ, սպասում է
Թէ երբ արդեօք ձեր գործերը
Եւ ձեր հուշակ նըժարի թեն
Իրենց քաշով պիտի թեքեն
Դէպի ներքեւ և ապա թէ
Արժանանաք դուք էլ նորան:
Եթէ այդպէս էք երազում
Ապա վայ ձեզ: Մեծ-մեծ գործեր,
Փառքի տենչանք է սահմանուած
Լոկ՝ ձեզ համար: Իսկ մեր սէրը—
Երբ էլ լինի, ձեռք կը բերէք:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Այո, վայ մեզ, երբ ձեր սէրը

Մեզ բաշխելով դաշտաբար
Ստիպում էք ոտքից ց'զլուխ
Կարմիր պուտի պէս կարմրիլ:
Եւ դու, ասա, կարող էիր
Սիրել՝ առանց յարգ զգալու:

ՊԼԻՏԻԱ

Ես չգիտեմ: Թուում է ինձ,
Եւ շատ անգամ, որ ես անշուշտ
Կը յարգէի միմիայն նորան
Որին սրտով կը սիրէի:

ՀԵՐՈՍՏՐԱՏ

Ահա ես էլ պահանջում եմ
Քեզներից մէկտեղ եւ յարգ եւ սէր:
Ինձ էլ այժմ թուում է թէ՝
Չես զլանայ շնորհել նոցա:

ՊԼԻՏԻԱ

Դեռ ոչ ոքի չեմ պատահել,
Որ ինձ համար քեզներից աւել
Անոյշ լինի և սիրելի:

ՀԵՐՈՍՏՐՆՍ (Զորում է նորա առաջ և դրկում է նորա ծնկները)՝
Ա՛խ, իմ Կլիտիա:

ԿԼԻՏԻԱ (Շոյելով նորա ճակատը)՝
Դէ, շուտ արա,
Ուրախացիր բանց ճակատով:
Մենք միասին այժմ իսկ կերթանք
Երիտասարդ ու կոյսերի
Հանդէսներին մասնակցելու:
Կուզես երթալ:

ՀԵՐՈՍՏՐՆՍ (Յանկարծ ոտքի ելնելով)՝
Ստեղծել, ստեծել
Եմ կամենում:

ԿԼԻՏԻԱ (Հիասթափուած)՝
Եւ չէս ուզում
Նոյն իսկ ըսպէ զուարճանալ:

ՀԵՐՈՍՏՐՆՍ Գործի մէջն է երջանկութիւնս:
Գիշեր ցերեկ պիտի խորհեմ,
Չափեմ, կշռեմ, ստեղծագործեմ
Հետն էլ անոյշ երազներով
Ես երազեմ եւ քո մասին:
Եւ երբ պատրաստ բոլորովին
Անդրուց կընկնի հանդիսապէս
Ծածկող քօղը, այն փառաւոր
Պայծառ օրը աստուածային
Քո ոտքերի տակ կը փռեմ
Անմահութեանս դանձեր ամեն՝
Եւ դու կրկին ինձ յետ կը տաս
Փառքիս դանձեր, — սիրոյդ անշէջ
Բոցի միջից անցած, զտած՝
Ոսկու շիթեր վրան ցօղած:

(Դէպի աջ դնելով կանչում է):

Մայրիկ, մայր իմ:

ԿԼԻՏԻԱ Ահա թէ ով

Հրճուանք կզգայ: Մայրդ միայն:

ՀԵՐՈՍՏՐՆՍ (Սիրազեղ դառնում է Կլիտիային)՝

Կը գտն ինձ հետ: Երթանք մէկտեղ:

ԿԼԻՏԻԱ [Սառն կերպով]՝

Դու նախ գնա, գործդ աւարտիր:

(ՎԱՐԱԳՈՅՐՆ ԻՋՆՈՒՄ Է):

(Կը շարունակուի)